

ÖZET: Adaylık süresi içinde görevden uzaklaştırılan aday memurun asalet tasdikinin yapılp yapılmayacağı hk.(15/6/2016-3653)

Adaylık süresi içinde temel ve hazırlayıcı eğitimleri ile sınavlarını ve stajlarını başarıyla tamamlamış olan aday memurların henüz adaylık süresi içindeyken görevden uzaklaştırılmaları durumunda, henüz soruşturmaları sonuçlanmadan asli Devlet memurluğuna atanıp atanamayacakları; asli Devlet memurluğuna atandıktan sonra yapılan hizmetlerin değerlendirilip değerlendirilemeyeceği; görevden uzaklaştırılan süreler dâhil olmak üzere adaylık süresi iki yılı aşanların asli Devlet memurluğuna atanmaları gerekip gerekmediği; yapılan atamaların geçerli olup olmadığı; yapılan işlem hukuki değilse bu işlemin geri alınmasının gerekip gerekmediği hususlarında görüş talep edilen ilgi yazı incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Adaylığa kabul edilme" başlıklı 54'üncü maddesinde, "Sınavlarda başarılı olanlardan Devlet memurluğuna girmek isteyenler başarı listesindeki sıraya ve 47 nci maddeye göre ilan edilen kadro sayısı kadar, kurumlarınca memur adayı olarak atanırlar. Aday olarak atanmış Devlet memurunun adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan çok olamaz ve bu süre içinde aday memurun başka kurumlara nakli yapılamaz." hükmüne, "Adayların yetiştirilmesi" başlıklı 55'inci maddesinde, "Aday olarak atanan memurların önce bütün memurların ortak vasıfları ile ilgili temel eğitime, bilahare sınıfları ile ilgili hazırlayıcı eğitime ve staja tabi tutulmaları ve Devlet memuru olarak atanabilmeleri için başarılı olmaları şarttır. Temel eğitim ile hazırlayıcı eğitim aynı kurumda yapılır..." hükmüne yer verilmiştir. Aday memur olarak atananların adaylık süresinin bir yıldan az iki yıldan çok olamayacağı ve Devlet memuru olarak atanabilmeleri için temel ve hazırlayıcı eğitim ile staja tabi tutulmaları ve başarılı olmaları gerekmektedir.

Ayrıca, mezkur Kanunun "Adaylık devresi içinde göreve son verme" başlıklı 56'ncı maddesinde, "Adaylık süresi içinde temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin her birinde başarısız olanlarla adaylık süresi içinde hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları, göreve devamsızlıkları tespit edilenlerin disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir..." hükmüne, "Adaylık süresi sonunda başarısızlık" madde başlıklı 57'nci maddesinde, "Adaylık süresi içinde aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir. İlişkileri kesilenler ilgili kurumlarca derhâl Devlet Personel Başkanlığına bildirilir..." hükmüne ve "Asli memurluğa atanma" başlıklı 58'inci maddesinde ise, "Adaylık devresi içinde eğitimde başarılı olan adaylar disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile onay tarihinden geçerli olmak üzere asli memurluğa atanırlar. Asli memurluğa geçme tarihi adaylık süresinin sonunu geçemez." hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıdaki paragrafta ifade edilen hükümlerden de anlaşılacağı üzere, aday memurun adaylık süresi içerisinde, almış olduğu temel eğitim ve hazırlayıcı eğitim ile staj devrelerinin her birinden başarısız olması, hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları ve göreve devamsızlıkları tespit edilenlerin memuriyetle ilişkileri kesileceği, ayrıca adaylık süresi içerisinde aylıktan kesme ve kademe ilerlemesi almış olanların da memuriyetle ilişkisinin kesileceği, bununla birlikte eğitimlerde başarılı olanların atamaya yetkili amirin onay tarihinden itibaren geçerli olmak üzere asli memurluğa atanacağı ve asli memurluğa geçme tarihinin adaylık süresinin sonu olan iki yılı geçemeyeceği belirtilmiştir. Diğer taraftan, mezkur Kanunun "Görevden uzaklaştırma" başlıklı 137'nci maddesinde, "Görevden uzaklaştırma, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek Devlet memurları hakkında alınan ihtiyati bir tedbirdir. Görevden uzaklaştırma tedbiri, soruşturmanın herhangi bir safhasında da alınabilir." hükmüne, gerekçesinde ise, "Devlet memurlarından görevleri başında kalmalarında sakınca görülenlerin

görevlerinden uzaklaştırılmaları hakkında yürürlükteki mevzuatın çeşitliliği, dağılımı bu madde ile giderilmiş ve hükümler tek bir sisteme bağlanmıştır. Böylece Memurin Kanunu, Memurin Muhakeme Kanunu, İl idaresi Kanunu, 1609 sayılı Kanun, memurların bağlı oldukları kurum emrine alınma suretiyle görevlerinden uzaklaştırılmaları hakkındaki 6435 sayılı Kanun ve çeşitli teşkilât kanunlarında bu hususa dair konan hükümlerin bu madde ile ifadesi mümkün olmuştur. Ayrıca «Bakanlık emrine alınma», «açığa çıkarma» v.s, usulleri de lüzumsuz bulunmuştur. Sistem basit ve uygulanması kolay olduğu kadar, sosyal adalete de uygundur." ifadelerine ve 140'inci maddesinde, "Haklarında mahkemelerce cezai kovuşturma yapılan Devlet memurları da 138 inci maddedeki yetkililer tarafından görevden uzaklaştırılabilirler." hükmüne yer verilmek suretiyle haklarında soruşturma veya kovuşturma yürütülen/yürütülecek Devlet memurları için, "Bakanlık emrine alınma" veya "açığa çıkarma" usulleri yerine, belirli şartlarda, görevlerinden ayırmak suretiyle ihtiyati tedbir uygulanabileceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte, görevden uzaklaştırılan memurların durumu mezkur Kanunun 141'inci maddesinin ilk halinde; "Görevden uzaklaştırılan Devlet memurlarının bu süre içinde her türlü hak ve yükümlülükleri devam eder." düzenlemesi yapılmış, gerekçesinde; "Bu madde Anayasanın 30 ncu maddesinin son fıkrasının kabul ettiği yepyeni bir sosyal düşüncenin ifadesidir. Memurun görevinden uzaklaştırılmakla, kesin olarak Devlet memurluğundan çıkartacağı veya Devlet memurluğuna engel olabilecek bir hüküm giyeceği belli değildir. Bir taraftan hizmetin selâmeti için memuru görevinden uzaklaştırmak lüzumu kabul edilirken, öte yandan şüpheli bir sonuç için aylığını tamamen veya kısmen keserek onu ve geçindirmeye mecbur olduğu ailesi fertlerini sefarete bırakmak uygun görülmemiş, memurun her türlü hak ve yükümlülükleri devam ettirilmiştir. Memurun görevinden uzakta kaldığı süre ne kadar uzun olursa olsun bu haklar devam edecek, hattâ yetkili mahkemelerce tutuklanmasına karar verilse bile tutuklu kaldıkları sürece yine haklarını kaybetmiyeceklerdir." ifadesi yer almıştır.

Ancak mezkûr maddede 12 sayılı KHK ve 1327 sayılı Kanunla gerçekleştirilen değişiklik sonrası "Görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir. Bu gibiler bu Kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler. 143 üncü maddede sayılan durumların gerçekleşmesi halinde, bunların aylıklarının kesilmiş olan üçte biri kendilerine ödenir ve görevden uzakta geçirdikleri süre, derecelerindeki kademe ilerlemesinde ve bu sürenin derece yükselmesi için gerekli en az bekleme süresini aşan kısmı, üst dereceye yükselmeleri halinde, bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir." hükmüyle madde son halini almıştır.

Görülebileceği üzere, söz konusu değişiklik sonrası görevden uzaklaştırılan Devlet memurlarının bu süre içinde her türlü yükümlülüklerinin devam ettiğine dair ifade madde metninden çıkarılmıştır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Memurun göreve tekrar başlatılması zorunlu olan haller" başlıklı 143'üncü maddesinde, "Soruşturma veya yargılama sonunda yetkili mercilerce: a) Haklarında memurluktan çıkarmadan başka bir disiplin cezası verilenler, b) Yargılamanın Men'ine veya beraat ine karar verilenler, c) Hükümden evvel haklarındaki kovuşturma genel af ile kaldırılanlar, ç) Görevlerine ve memurluklarına ilişkin olsun veya olmasın memurluğa engel olmayacak bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenenler, Bu kararların kesinleşmesi üzerine haklarındaki görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılır." hükmü yer verilmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer alan hükümler ve bunların tarihsel seyri birlikte değerlendirildiğinde yasa koyucunun, hakkında görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanan memurun, Devlet memurluğu statüsünün ve kadrosu ile bağının devam etmesini, memuriyet statüsüne bağlı sosyal hak ve yardımlardan yararlanmasını öngördüğü, ancak kısıt aylık ödenmesi ve görevine dair yetki, sorumluluk ve yükümlülüklerden uzaklaştırması

suretiyle de görevi ile ilişini sonlandırđı gör÷lmektedir. Doktrinde, memurluk sıfatının ortadan kalkmadığı, fakat bazı yetki ve menfaatlerin kısıtlandđı bu gibi durumlar, "memur statüsünde kısıntı yapan haller" olarak adlandırılmaktadır.

Öte yandan, bir idari işlemin yetki, sebep, şekil, konu ve maksat olmak üzere kurucu beş unsuru bulunmaktadır. Bir işlemin bu beş unsurundan birisinin sakat olması idari işlemin de sakat olmasına sebep olur. Başka bir ifadeyle, idari işlemin kuruluşunda herhangi bir sakat işlemin bulunmadığı durumda idari işlemin iptalini gerektirecek bir husus da bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde;

1- Aday memur olarak görev yapmakta iken 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 137'nci maddesi kapsamında görevden uzaklaştırılmakla görevi ile ilişkisi fiilen sona eren, ancak hukuki bağı devam eden ilgili hakkında yapılan asli Devlet memurluğuna atama ve hizmet değerlendirme işlemlerinin, yukarıda da belirtilen kurucu beş unsur yönünden sakat olmadığı sürece ve söz konusu personelin temel eğitim, hazırlayıcı eğitim ve stajdan başarılı bulunması, en az bir yıl görev yapmış olması ve bu süre içinde aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almamış bulunması kaydıyla, görevden uzaklaştırma kararı gerekçesiyle iptal edilmesinin yerinde olmayacağı,

2- Personelin görevi ile ilişkisinin sonlandırıldığı, temel eğitim, hazırlayıcı eğitim ve staja tabi tutulmadığı, hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları ile göreve devamsızlık hallerinin değerlendirilemediği ve asli Devlet memurluğuna atanmaya engel teşkil edecek bir disiplin cezasıyla tecziye edilip edilmeyeceğinin belli olmadığı görevden uzaklaştırma sürelerinin, azami iki yıllık adaylık süresinin hesaplanmasında dikkate alınmaması gerektiği; bu bağlamda, görevden uzaklaştırma kararının azami adaylık süresinden önce alınması halinde, soruşturmanın sonucunun görülmesi bakımından, asli Devlet memurluğuna atama yapıp yapılmayacağı hususunun, görevden uzaklaştırma kararının kaldırılmasından sonra değerlendirilmesinin daha doğru olacağı; ancak, (1) numaralı görüş çerçevesinde, asli Devlet memurluğuna atanmış bulunan personelin haklarının da korunması gerektiği,

mütalaa edilmektedir.

